Täysistunto

Torstai 23.4.2026 klo 16.00—20.58

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 35/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Opetusministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.31 **Opetusministeri Anders Adlercreutz** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitus esittää eduskunnalle säädettäväksi lain perusopetuslain muuttamisesta. Kyseessä on hallitusohjelman mukainen osaamistakuu. Taustalla on jo pitkään laskussa ollut oppimistulosten kehitys perustaidoissa, etenkin lukutaidossa. Oppilaiden väliset erot ovat kasvaneet, ja heikon osaamisen oppilaiden määrä on kasvanut. Osalla perusopetuksen päättävistä oppilaista ei ole riittävää osaamista toisen asteen opinnoissa pärjäämiseen. Samanaikaisesti kun oppilaiden oppimistulosten arvioinneissa osoittaman osaamisen taso on laskenut, kouluissa annetuissa arvosanoissa on tapahtunut inflaatiota eli hyviä arvosanoja on saattanut saada heikommalla osaamisella. Lisäksi oppimistulosarviointien perusteella samalla osaamistasolla olevat oppilaat voivat eri kouluissa saada erilaisia arvosanoja.

Tutkimustiedon perusteella opettajat kokevat nykyisen opetussuunnitelman tavoitteet ja arviointikriteerit tulkinnallisiksi, eivätkä ne toimi riittävän selkeästi osaamisen arvioinnin perustana. Opetussuunnitelmassa määriteltyjä tavoitteita ja arvioinnin kriteereitä on realistisen arvioinnin toteuttamiseksi liikaa. Tutkimus ja arvioinnit suosittelevat, että erityisesti hylätyn ja hyväksytyn arvosanan rajanvetoa tulee tarkentaa ja kansallisesti tulisi määritellä vähimmäisosaaminen ja sen arviointi.

Perusopetuslakiin ollaan ehdottamassa muutosta, jonka tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti mahdollistaa se, että perusopetuksessa on kansallisesti yhtenäiset oppilaiden arviointiin ja opinnoissa etenemiseen liittyvät säännökset, joiden myötä voidaan varmistaa perustaidot, kuten luku-, kirjoitus- ja laskutaito, jokaiselle. Osaamistakuulla tähdätään siihen, että perusopetuksessa on selkeät kansalliset tavoitteet osaamiselle ja osaamisen arviointi perustuu yhtenäisiin kriteereihin. Lisäksi määritellään kansallisesti vähimmäisosaaminen, joka on edellytyksenä vuosiluokalta toiselle siirtymiselle.

Esityksessä säädetään myös kansallisesti yhtenäisistä periaatteista vuosiluokalta toiselle etenemisestä sekä todistuksista. Luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet

tarkentuvat, sillä oppilas voisi edetä seuraavalle vuosiluokalle vain saavutettuaan vähimmäisosaamisen tavoitteet. Oppilas voisi jäädä luokalle, mikäli hän ei ole tukitoimista huolimatta saavuttanut hyväksytysti vuosiluokan tavoitteita yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Esitys korostaa oppimisen ja koulunkäynnin tuen ensisijaisuutta, eli oppilaan tulee saada hänen tuen tarpeisiinsa vastaavia tukitoimia ennen kuin luokalle jättämistä harkitaan.

Esitys vahvistaa oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnin yhdenvertaisuutta paitsi arviointia myös opetussuunnitelman tavoitteiden ja arviointikriteerien täsmentämisellä. Esitys säilyttää oppilaan arviointia koskevan toteutuksen ja päättämisen opettajalla. Opetussuunnitelman tavoitteita, sisältöjä ja vähimmäisosaamisen tasoa kuitenkin selkeytetään ja tämän myötä helpotetaan arvioinnin toteutumista olennaisesti. Esitys ei muodosta uusia velvoitteita opetuksen järjestäjille vaan täsmentää ja selkiyttää voimassa olevaa normiperustaa. Tämän myötä esityksen on arvioitu olevan kustannusneutraali.

Lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan vaiheittain siten, että 1.8.2027 voimaan tulisivat opetussuunnitelman perusteiden antamista koskevat valtuudet sekä asetuksenantovaltuudet. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet uudistettaisiin lain mukaisesti siten, että oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä muutetaan. Opetussuunnitelmien perusteet annettaisiin viimeistään 31.10.27 ja näin varattaisiin riittävästi aikaa paikallisen opetussuunnitelman päivitysten valmistelemiseen. Opetuksen järjestäjät päivittäisivät kansallisten linjausten pohjalta paikalliset opetussuunnitelmat, ja ne otettaisiin käyttöön 1.8.2028, jolloin myös oppilaan arviointia koskevat säännökset ehdotetaan tulemaan voimaan. Opetussuunnitelman perusteet valmistellaan mahdollisimman yksiselitteisesti siten, että paikallisen opetussuunnitelmatyön määrä olisi kohtuullinen. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

17.35 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Luokalta toiselle ei tule päästä, jos vaadittavaa oppimistasoa ei ole saavutettu. Tätä tarkoittaa käsittelyssä oleva osaamistakuu, joka on ollut perussuomalaisten pitkäaikainen tavoite ihan puolueohjelmien tasolta miltei kymmenen vuotta. Peruskoulun Pisa-tulokset ovat laskeneet kovaa vauhtia 2000-luvulla, ja kaiken maailman ilmiöoppimisella, inkluusiolla, digivouhotuksella ja seinättömillä kouluilla on pahennettu tätä tilannetta. Perusasiat ovat jääneet varjoon, unohduksiin, mutta suunta on onneksi tällä hallituskaudella käännetty kohti parempaa.

Nyt käsittelyssä olevassa osaamistakuussa oppilaan arvioinnin perusteita ja vähimmäisosaamisen saavuttamista koskevia menettelyjä yhtenäistetään siten, että perustaidot varmistetaan jokaiselle oppilaalle. Tässä tehdään loppu niin sanotuille armovitosille ja varmistetaan, että luokka-asteelta seuraavalle ei siirrytä erityisesti nivelvaiheissa, jos sille ei ole edellytyksiä. Tämä on myös lapsen etu, koska jos ei ole riittävää luku-, kirjoitus- ja laskutaitoa, vaikeuttaa se siirtymistä opinnoissa seuraavalle asteelle ja muutoinkin elämässä eteenpäin.

Puhemies! Osaamistakuun lisäksi hallituksen päätöksillä on palautettu maalaisjärkeä peruskouluun. Olemme lisänneet perusopetuksen rahoitusta ja nostaneet matematiikan sekä äidinkielen oppituntien määrää. Olemme myös parantaneet koulurauhaa poistamalla kännykät häiritsemästä oppitunteja ja myös mahdollistaneet niiden poiston välitunneilta, mihin kannustan kaikkia kouluja. Tästä uudistuksesta on tullut poikkeuksellisen paljon positiivista palautetta niin opettajilta, oppilailta kuin vanhemmiltakin. Tosielämän sosiaaliset kontaktit ovat palanneet kouluihin, ja ilo näkyy oppilaiden kasvoilla.

Tätäkin uudistusta perussuomalaiset esittivät jo aikaa sitten, ja muistan, kuinka haukuttiin, että olemme kehityksen jarruna. Onneksi emme kuitenkaan luovuttaneet, ja nyt perussuomalaisten linjalle ovat tulleet myös muut puolueet, hyvä niin.

Puhemies! Suomessa puhutaan todella paljon korkeakouluasteesta ja käydään oikein huutokauppaa siitä, kuinka paljon niitä pitäisi täällä olla. Tässä keskustelussa monesti unohtuu, että keskustelu korkeasta osaamisesta ja korkeakoulutetuista on pitkälti turhaa, jos me emme kykene kouluttamaan perustaidot osaavia nuoria peruskoulusta.

Puhemies! Yhtä hopealuotia parempiin oppimistuloksiin ei ole, mutta tämä esitys on askel oikeaan suuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

17.37 **Kaisa Garedew ps:** Arvoisa puhemies! Jos koulusta pääsee läpi ilman, että siellä oppii edes perusasioita, niin koko oppivelvollisuuden perusta romuttuu. Nyt käsittelemme osaamistakuuta, perussuomalaisesta näkökulmasta äärimmäisen tärkeää uudistusta, joka onneksi nyt saadaan lakiin.

On aivan välttämätöntä varmistaa, että yhdeksän vuotta suomalaista peruskoulua käyneet lapset osaavat lukea, kirjoittaa ja laskea niin hyvin, että heillä on edellytyksiä pärjätä jatko-opinnoissa ja työelämässä — muuten nämä lapset ja koko tämä maa ovat pian aivan hukassa. Miten voi olla edes mahdollista, että tähän ei ole puututtu aiemmin? Nyt oppilaiden arviointiin ja luokalta seuraavalle siirtymisen edellytyksiin luodaan yhtenäiset kriteerit. Armovitosten aika on ohi, ja kouluissa aletaan toimia lasten edun mukaisesti.

Aiheeseen liittyvät vahvasti myös älylaitteet. Niiden käyttöä on tällä hallituskaudella rajoitettu peruskouluissa oppituntien aikana. Monet kunnat ovat lisäksi vapaaehtoisesti tehneet koko koulupäivistä kännykättömiä, mitä itsekin edelleen ajan lain tasolle, ja olen jättänyt tästä myös toimenpidealoitteen, jonka moni edustaja allekirjoitti.

Se, mihin ei olla vielä puututtu, on digitaaliset oppimateriaalit. Erityisesti toisella asteella niiden käytöstä on muodostunut mittava ongelma, joka vaikeuttaa oppimista, ei tue sitä. Suomen Kustannusyhdistyksen mukaan lukion oppimateriaalihankinnoista 87,6 prosenttia oli viime vuonna digitaalisia. Joissain kunnissa lukiossa käytetään pelkästään digitaalisia oppimateriaaleja. Jo vuonna 2016 julkaistun norjalaistutkimuksen mukaan muistiinpanojen kirjoittaminen käsin edistää oppimista paremmin kuin asioiden kirjaaminen tietokoneella. Myös Tanskassa on tehty tutkimus, joka ei löytänyt mitään näyttöä sille, että tietokoneista olisi hyötyä opetuksessa. Helsingin kaupungin selvityksen mukaan sekä opiskelijat että opettajat kokevat oppimisen tehokkaammaksi painetuilla materiaaleilla kuin digitaalisilla. Opiskelijoista 45 prosenttia keskittyy paremmin painettuun materiaaliin, kun taas vain 7 prosenttia suosii digitaalista. Onneksi jotkut opettajat ovat myös käytännössä huomanneet, ettei oppimisesta tule mitään pelkkien tietokoneiden välityksellä, ja ovat alkaneet palata takaisin perinteisiin oppivälineisiin.

Kun siis peruskoulu ja osaamistakuu laitetaan nyt kuntoon, tulee myös varmistaa, etteivät toisen asteen opetuskäytännöt sabotoi hyvin alkanutta koulutuspolkua.

Arvoisa puhemies! Suomi on ollut koulutuksen kärkimaita, josta on tultu ottamaan oppia. Nyt on aika palauttaa oppimisen taso kansainväliselle huipputasolle, ja kaikki lähtee juuri siitä, että koulussa ei päästetä etenemään ennen kuin lapsi osaa ne välttämättömät asiat, joita kyseisellä luokka-asteella on tarkoitus oppia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.42 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies, kunnioitettu ministeri! Käsittelyssä oleva osaamistakuu on yksi tärkeimmistä perusopetuksen uudistuksista tällä hallituskaudella. Sen tavoitteena on varmistaa, että jokainen oppilas saavuttaa riittävät taidot ja tiedot peruskoulun aikana. Tämä on erityisen ajankohtaista tilanteessa, jossa Suomen lasten ja nuorten oppimistulokset ovat heikentyneet ja kansainväliset vertailut osoittavat osaamisen laskua. Nämä ovat johtuneet koulumaailmassamme siitä, että suomalainen koulu ei ole pysynyt perustehtävässään vaan lähtenyt mukaan erilaisiin ideologioihin ja seinättömiin kouluihin. Nyt on tehty jo tällä hallituskaudella muun muassa kännykkäkielto, mikä on auttanut koulujen työrauhassa ja kasvattanut vuorovaikutustaitoja oppilailla.

Arvoisa puhemies! Osaamistakuussa keskeistä on se, että yksikään oppilas ei siirry eteenpäin ilman riittävää osaamista. Tämä edellyttää sitä, että vähimmäisosaamistaso tulee määritellä selkeästi eri oppiaineissa ja sen toteutumista on seurattava erityisesti koulupolun nivelvaiheessa eli siirryttäessä alkuopetuksesta kolmannelle luokalle, kuudennelta luokalta yläkouluun ja perusopetuksen päättöarvioinnissa. Näissä siirtymissä ratkaistaan, pysyykö oppilas mukana vai jääkö hän jälkeen. Siksi arvioinnin on oltava selkeää, oikeudenmukaista sekä tavoitteiden mukaista, ja sen on mitattava sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Usein paperilla ja kynällä tehtävät kokeet mittaavat esimerkiksi kynän käyttöä, hienomotorisia taitoja, ja silloin varsinainen osaaminen ei pääse esiin. Tarkkaa huomiota on kiinnitettävä siis siihen, mitä osaamista mitataan ja millä menetelmillä ja keinoilla.

Arvoisa puhemies! Jokainen oppilas on yksilö, ja siksi opettajien oppilastuntemus on keskeisessä roolissa. Tämä edellyttää kasvatus- ja opetushenkilöstöltä vastuunkantoa ja kykyä huomioida oppilaita myös yksilöinä. Jokaiselle oppilaalle on turvattava riittävät perustaidot: lukeminen, kirjoittaminen, laskeminen sekä vuorovaikutustaidot. Kodin ja koulun yhteistyö on ratkaisevaa. Huoltajien tuki vahvistaa koulumyönteisyyttä ja auttaa saavuttamaan oppimistavoitteet yhdessä koulun kanssa. Oppimista tapahtuu myös muualla kuin koulussa, joten lapsen ja nuoren kokonaisvaltainen kehittyminen on tärkeää huomioida.

Arvoisa puhemies! Osaamistakuulla luodaan suunta kohti laadukkaampaa ja tasa-arvoisempaa perusopetusta, joka mahdollistaa oppilaiden jatko-opinnot ja työelämän. Osaamistakuu edellyttää myös opettajankoulutuksen, opetussuunnitelmien ja koulujen toimintakulttuurien tarkastelua. Opetussuunnitelmia tulee selkeyttää, ja tulee karsia tavoitteita, sisältöä ja arviointia. Suomen tulevaisuus rakentuu osaamiselle. Siksi perustaitojen on oltava kunnossa jokaisella lapsella ja nuorella. Maamme tarvitsee jokaisen tekijän työelämäämme nyt ja tulevaisuudessa.

Arvoisa opetusministeri, miten hallitus konkreettisesti varmistaa, että lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen taso todella nousee eikä uudistus jää pelkäksi sääntelyn tarkennukseksi? Toiseksi kysyn: mitä tapahtuu niille oppilaille, jotka eivät saavuta vähimmäisosaamistasoa? Kolmantena tiedustelen: tulisiko maassamme ottaa kansalliset tasokokeet käyttöön, ja miten opetussuunnitelmaa tullaan karsimaan? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.46 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Kun puhumme kokonaisturvallisuudesta, puhumme usein puolustuksesta, huoltovarmuudesta tai kyberturvasta. Ne ovat kaikki tär-

keitä, mutta kokonaisturvallisuutta aletaan rakentamaan jo paljon aikaisemmin — se nimittäin alkaa jo koulun pulpeteista. Jos lapsi ei opi lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan, hän jää haavoittuvaan asemaan, ei vain koulussa vaan koko elämässä. Se on riski, jota vastuullinen yhteiskunta ei voi hyväksyä. Tässä osaamistakuuta koskevassa esityksessä tärkeintä on yksinkertainen mutta vahva ajatus: jokaisella lapsella on oikeus oppia perusasiat, ja yhteiskunnalla on velvollisuus varmistaa se.

Arvoisa puhemies! Tänään Suomessa on mahdollista siirtyä vuosiluokalta toiselle ilman kunnollista lukutaitoa. On mahdollista saada kelvollinen numero todistukseen, vaikka todellinen osaaminen ei riitä jatko-opintoihin, ja on mahdollista, että saman osaamisen tasolla oleva lapsi saa eri kunnissa aivan eri arvosanat. Tämä ei ole lasten vika, eikä vika ole opettajissakaan. Kyse on järjestelmän ongelmasta. Osaamistakuulla haluamme puuttua juuri tähän epäkohtaan. Esitys ei lisää kokeita, ei poista opettajan pedagogista vapautta eikä tee koulusta kylmää valvontakoneistoa. Se tekee jotakin paljon tärkeämpää, nimittäin selkeyttää yhteiset pelisäännöt. Kun vähimmäisosaaminen määritellään selkeästi ja valtakunnallisesti, opettaja saa selkänojan arviointiin. Siten myös oppilas saa rehellistä palautetta ja huoltaja voi luottaa siihen, että todistus tarkoittaa samaa kaikilla Suomessa.

Arvoisa puhemies! Kokonaisturvallisuus ei tarkoita vain varautumista kriiseihin, se tarkoittaa myös kykyä selviytyä arjesta. Siksi lukutaito on kriisinsietokykyä ja matemaattiset perustaidot toimintakykyä. Koulutus on demokratian turva. Yhteiskunta, jossa liian moni nuori jää ilman perustaitoja, rapautuu hiljalleen sisältä päin. Silloin syntyy syrjäytymistä, näköalattomuutta ja eriarvoisuutta, ja ne ovat todellisia turvallisuusuhkia.

On syytä korostaa myös, että osaamistakuu ei ole lapsille ja nuorille rangaistus. Se on lupaus, lupaus siitä, että ketään ei päästetä putoamaan liian aikaisin, lupaus siitä, että emme valehtele lapselle hänen osaamisestaan. Siksi kyse on myös rehellisyydestä ja luottamuksesta. On kyse välittämisestä. Osaamistakuu toimii vain, jos tuki tulee ajoissa. Esityksessä aivan oikein korostetaan, että ennen luokalle jättämistä on käytävä kaikki lain mukaiset tukitoimet.

Arvoisa puhemies! Suomalainen peruskoulu on ollut kansallinen menestystarina juuri siksi, että se on yhdistänyt sivistyksen ja yhdenvertaisuuden. Osaamistakuu ei riko tätä perinnettä, vaan se palauttaa yhteiset perustaidot keskiöön, jotta sivistys ja yhdenvertaisuus voivat toteutua. Kun perustaidot ovat kunnossa, nuori voi rakentaa tulevaisuuttaan. Kun osaaminen on vahvaa, Suomi on vahva, ja siksi kyse on kokonaisturvallisuudesta sen kaikkein syvimmässä merkityksessä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

17.51 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies, arvon ministeri! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys perusopetuslain muuttamisesta koskee suomalaisen peruskoulun ydintä: oppilaiden arviointia, opinnoissa etenemistä ja perustaitojen varmistamista. Esityksen mukaan oppilaan arvioinnin perusteita ja vähimmäisosaamisen saavuttamista koskevia menettelyjä yhtenäistettäisiin perusopetuksessa siten, että perustaidot voitaisiin varmistaa jokaiselle oppilaalle.

Esityksen lähtökohta on selkeä ja tunnistettu. Suomessa on jo pidempään ollut huoli siitä, että perusopetuksen päättävät oppilaat eivät kaikissa kunnissa ja kouluissa saavuta riittäviä perustaitoja ja että arviointikäytännöt vaihtelevat liikaa. Tämä heikentää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja vaikeuttaa siirtymistä toiselle asteelle. Tähän haasteeseen esitys vas-

taa niin sanotulla osaamistakuulla. Tarkoituksena on asettaa koko maahan yhtenäiset menettelyt sille, miten oppilaan osaamista arvioidaan ja millä edellytyksillä oppilas etenee vuosiluokalta toiselle. Arvioinnin perustana olisivat jatkossa selkeät oppiainekohtaisista tavoitteista johdetut arviointikriteerit sekä määritelty vähimmäisosaamisen taso. Tämä on merkittävä muutos nykytilaan. Jatkossa oppilaan eteneminen ei perustuisi ensisijaisesti paikallisiin tulkintoihin vaan valtakunnallisesti yhteisiin periaatteisiin. Tavoitteena on, että jokaisella perusopetuksen päättävällä nuorella olisi aidosti riittävät perustaidot jatko-opintoihin riippumatta siitä, missä päin Suomea hän on käynyt koulunsa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää korostaa, että esitys ei rakennu rankaisemisen vaan tuen varaan. Esityksessä täsmennetään oppilaan oikeutta oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen, ja tavoitteena on, että tuki kohdennetaan ajoissa. Erityistä huomiota kiinnitetään toisen ja kolmannen luokan nivelvaiheeseen, yhdeksänteen luokkaan ja peruskoulun päättöarviointiin. Tavoitteena on varmistaa jokaiselle nuorelle riittävät perustaidot, joilla pärjää jatko-opinnoissa.

Samalla esityksessä päivitetään sääntelyä perustuslain vaatimusten mukaiseksi ja selkeytetään Opetushallituksen toimivaltaa. Kyse on siis myös lainsäädännön täsmällisyydestä ja oikeusvarmuudesta.

Uudistuksen aikataulu on vaiheittainen. Osa muutoksista, kuten oppilaskohtaista tukea ja kurinpitoa koskevat täsmennykset, on tarkoitus saattaa voimaan jo elokuussa 2026. Varsinaiset arviointia koskevat uudistukset tulevat voimaan myöhemmin, pääosin vuonna 28, jotta koulutuksen järjestäjillä ja opetushenkilöstöllä on riittävästi aikaa valmistautua.

Arvoisa puhemies! Olen työssäni nähnyt senkin, että 15—16-vuotias nuori mies ei kuulustelussa osaa kirjoittaa viivalle nimeään, vaan hän laittaa puumerkin, joka on kuin jonkinlainen tägi. Voidaan kysyä, onko koululaitos onnistunut tällöin tehtävässään.

Hallituksen esitys on rakenteellinen uudistus, jonka onnistuminen edellyttää huolellista toimeenpanoa, riittäviä tukitoimia ja seurantaa. Sen ydinajatus on kuitenkin selvä: suomalaisen peruskoulun on kyettävä takaamaan kaikille oppilaille yhdenvertainen mahdollisuus saavuttaa ne perustaidot, joita tulevaisuus edellyttää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Castrén, olkaa hyvä.

17.55 **Maaret Castrén kok:** Arvoisa puhemies! Puhun tässä neljän erilaisen oppijan äitinä, joitten koulutiellä todella oli yhtä ja toista mutkaa ja kuoppaa. Tämä lakiesitys tukee sitä tietoa, jonka sain, kun lapseni olivat pieniä ja kun lastenneurologi sanoi minulle äitinä, että sinulla on yksi ainoa tehtävä, ja se on se, että et anna minkään nujertaa lasten itsetuntoa. Jokainen lapsi haluaa olla hyvä, hän haluaa onnistua, hän haluaa saada kiitosta suorituksestaan, ja tämä on mahdollista vain, jos hän pystyy suoriutumaan koulussa niistä tehtävistä, jotka hänellä on edessä. Jos hän pääsee alta riman hyvää hyvyyttä ajattelevan opettajan käsistä, hän tulee toistuvasti olemaan tilanteessa, jossa hän pettyy, epäonnistuu eikä oikein tiedä, miten pääsee eteenpäin. Tämän takia on ihan ensiarvoisen tärkeätä, että me taataan se, että jokainen lapsi saa ensinnäkin tukea ja sellaista opetusta, että hän pystyy suoriutumaan, mutta myös, että tarkistamme ja varmistamme, että hänellä on ne edellytykset, että kun hän siirtyy seuraavalle tasolle, niin hän voi saada sitä kiitosta ja tuntea sitä onnistumista, koska näin me pidämme huolta hänen itsetunnostaan, ja sillä lailla me kasvatetaan meille korkeakoulutettuja opiskelijoita, työssä pärjääviä ihmisiä, joilla on vahva osaaminen ja myös se elämässä pärjääminen.

Tämä on erittäin hyvä lakiesitys, jota kannatan, ja olen ilolla mukana tässä sivistysvaliokunnan työssä. — Kiitos. [Jaana Strandman: Erittäin hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle ja asian käsittelylle tässä vaiheessa varattu aika alkaa nyt loppua. Annan vielä ministerille mahdollisuuden kommentoida käytyä keskustelua. — Ministeri Adlercreutz, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

17.57 **Opetusministeri Anders Adlercreutz:** Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos hyvästä keskustelusta.

Edustaja Hänninen erinomaisessa puheenvuorossaan kiteytti ison osan tämän uudistuksen keskeisestä sisällöstä.

Edustaja Strandman kysyi monta relevanttia kysymystä, jotka liittyvät suoraan tähän oppimisen haasteeseen, mikä meillä on tällä hetkellä. Kun puhutaan nimenomaan osaamistakuusta, niin kyse on siitä, mitä tapahtuu, jos ei osaa tarpeeksi, miten silloin pääsee etenemään opinnoissaan, jos oikein muistan. Ja tässähän ei suinkaan sinänsä ole tarkoitus, että jäätäisiin useammin luokalle, mutta toki, ellei osaa, niin silloin jää. Jos osaaminen ei ole riittävää, niin silloin jää. Mutta tähän liittyy myöskin mekanismeja, joilla voidaan varmistaa se, että tukea saa tarvittaessa riittävän aikaisessa vaiheessa, ja siksi tämä liittyy oleellisesti myöskin oppimisen tukeen.

Edustaja Strandman kysyi tasokokeista. Tämä on usein toistuva keskustelu suomalaisessa koulutuspolitiikassa. Meillä on ollut sellainen... Sanotaan näin, että osaamisen kehitystähän Suomessa seurataan. Karvi tekee otantatutkimuksia säännöllisin väliajoin. Vaihtoehto tälle olisi tietenkin kansalliset kokeet, mutta kansallisten kokeiden myötä syntyy herkästi myöskin koulujen ranking-listoja, opiskelua kokeita varten, ja uskon, että sillä ei välttämättä saavuteta sitä, mitä tavoitellaan. Karvin tutkimusten pohjalta tiedetään, mikä osaaminen on. Tasokokeiden pohjalta se myöskin tietenkin tiedettäisiin. Oleellisempaa on tietenkin silloin kysyä se seuraava kysymys, mistä se johtuu, mistä osaamisen taso johtuu, ja sitä pulmaa yritämme parhaillaan ratkoa, ja hallituksen toimet tässä liittyvät oleellisesti nimenomaan näihin perustaitoihin. Pyritään näillä kaikilla toimilla luomaan opettajille paremmat edellytykset toimia: rauhaa luokkaan, keskittymiskykyä, enemmän lukemista, parempia perustaitoja ja sitten tukea silloin, kun sitä tarvitaan.

Opetussuunnitelman uudistus tulee tässä pikkuhiljaa eteen. Tällä hetkellä meillä on tilanne, jossa opettajalla helposti on toistatuhatta sivua paksu pumaska mukanaan. Tavoitehan tietenkin olisi sellainen, että opetussuunnitelma on sen kokoinen, että se mahtuu taskuun, että se olisi oikea työkalu, joka olisi oikeasti hyödyksi siinä arjen työssä. Itse ajattelen, että se tarkoittaa merkittävää karsimista, yksinkertaistamista, käytettävyyden parantamista, mutta siinä vaiheessa emme vielä ole, ja se on tietenkin työ, joka hoidetaan sinänsä muualla kuin ministeriössä. Mutta yhtä kaikki tärkeä asia on sekin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, kun tämä oli aikarajoitettu. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.01.

———

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.47.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

20.47 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa puhemies! Suomalainen peruskoulu on pitkään ollut tasa-arvon ja mahdollisuuksien kivijalka, mutta järjestelmä ei tällä hetkellä takaa kaikille lapsille riittäviä perustaitoja. Tämän tietävät opettajat, tutkijat ja perheet varsin hyvin. Tämän vuoksi Petteri Orpon hallitus on tehnyt jo useita koulutusta koskevia korjausliikkeitä.

Tänään käsiteltävä esitys lähtee yhdestä yksinkertaisesta periaatteesta: jos siirrytään luokalta seuraavalle, on osattava sen luokan vähimmäistaso. Tämä kuulostaa itsestään selvältä, ja juuri siksi on pysäyttävää, että nykyjärjestelmä ei tätä luotettavasti takaa. Perusopetuksen osaamistakuu lähtee yksinkertaisesta mutta ratkaisevasta periaatteesta: jokaisella nuorella on oikeus sellaisiin perustaitoihin, joiden varaan voi rakentaa jatko-opintoja ja omaa tulevaisuuttaan.

Nykytilanne on epäreilu ennen kaikkea lapsille. Tutkimuksista tiedämme, että samalla osaamistasolla oleva oppilas voi saada eri kouluissa täysin eri arvosanan. Me tiedämme, että arvosanat ovat inflaation kourissa. Me tiedämme, että peruskoulusta voi edetä jopa ilman kunnollista lukutaitoa. Tämä ei ole yhdenvertaisuutta eikä lapsen etu. Tämä ei ole reilua myöskään niille nuorille, jotka hakevat samoihin jatko-opiskelupaikkoihin eri puolilta Suomea.

Tässä esityksessä tehdään kolme olennaista asiaa:

Ensinnäkin arvioinnin perusteet nostetaan lain tasolle. Arviointi sidotaan selkeästi tavoitteisiin ja kriteereihin, ei paikallisiin tulkintoihin tai koulukohtaiseen arviointikulttuuriin. Eli arvioinnista tehdään selkeämpää ja yhdenvertaisempaa. Oppilaan oppimista ja osaamista arvioidaan jatkossa entistä selkeämmin suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin ja niistä johdettuihin arviointikriteereihin. Arviointi ei saa riippua koulusta tai kunnasta.

Toiseksi vähimmäisosaaminen määritellään kansallisesti eli jokaisella on oikeus oppia riittävästi. Arvosanan on kerrottava todellisesta osaamisesta. Hyväksytyn ja hylätyn rajan on oltava selkeä ja sama kaikkialla Suomessa. Arvosanaan on voitava luottaa.

Kolmanneksi uudistus tukee opettajien työtä. Nykyiset arviointikriteerit koetaan laajasti tulkinnanvaraisiksi ja raskaiksi. Osaamistakuu edellyttää, että opetussuunnitelman perusteissa tavoitteita ja sisältöjä selkeytetään ja karsitaan. Tämä helpottaa arviointia ja antaa opettajille vahvemman tuen selkänsä taakse.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen ydin on siinä, että ongelmat tunnistetaan ajoissa ja niihin puututaan ajoissa. Tuki tulee aina ensin. Se on lapsen etu, ja se on myös opettajan etu. Vasta kun tukea on annettu riittävästi ja järjestelmällisesti, voidaan arvioida etenemistä. Osaamistakuu vahvistaa perusopetuksen yhdenvertaisuutta, lisää arvioinnin luotettavuutta ja tukee opettajia heidän perustehtävässään. Ennen kaikkea se varmistaa, että jokaisen lapsen oikeus oppia toteutuu. Siksi tämä esitys on välttämätön, ja siksi sitä tulee tukea. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

20.50 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa herra puhemies! Suomalaisen peruskoulun tulisi palata sen alkuperäiseen kirkkaaseen tavoitteeseen eli riittävien perustaitojen oppimiseen. Nyt ei näin ole. Oppimistulokset laskevat, arvosanat elävät omaa elämäänsä, ja sama osaaminen voi tarkoittaa eri kouluissa eri numeroa. Se ei missään nimessä ole reilua.

Tämän vuoksi me tarvitsemme tämän osaamistakuun. Tarvitsemme selkeät, yhtenäiset kriteerit arviointiin ja varmistuksen, että oppilas ei siirry eteenpäin ilman riittäviä taitoja lukemisessa, kirjoittamisessa ja matematiikassa. Arvosanan pitää kertoa totuus osaamisesta, ei arvausta tai paikallista tulkintaa.

Perussuomalaisten näkökulmasta tämä on välttämätön suunnanmuutos, ja olemmekin ajaneet tätä uudistusta jo hyvin pitkään. Kun teknologia ja tekoäly kehittyvät vauhdilla, ihmisen oma ajattelu ja perusosaaminen ovat entistä tärkeämpiä. Ilman niitä nuori jää helposti matkustajaksi maailmassa, jossa pitäisi olla kuljettaja. Ihmisen ajattelun kehittyminen liittyy vahvasti esimerkiksi sanavaraston kehittymiseen ja lukutaitoon.

Koulujen tehtävä ei ole hajota kaikkeen mahdolliseen vaan keskittyä olennaiseen, osaamiseen juurikin näissä perustaidoissa. Siksi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita pitää selkiyttää ja vaatimustasoa nostaa. Jossain vaiheessa, nimittäin ehkä viimeisimmän opetussuunnitelman uudistuksen yhteydessä vuonna 2014, oppiaineiden arviointikriteerit laajenivat ja osaltaan aiheuttivat tämän tilanteen.

Arvoisa puhemies! Suomalainen peruskoulu on ollut pitkään meidän ylpeydenaiheemme, ja olemme ehkä liiankin luottavaisesti ajatelleet, että koulu on sitä aina. Koulu on pystynyt vastaamaan yhteiskunnassamme moniin haasteisiin, ja se on ollut ikään kuin kompassi, joka ohjaa jokaisen lapsen kohti osaamista ja mahdollisuuksia, mutta tällä hetkellä tuo kompassi on sekaisin, näyttää välillä eri suuntiin riippuen siitä, missä koulussa oppilas sattuu olemaan.

Oppimistulokset ovat laskussa erityisesti perustaidoissa, lukemisessa, kirjoittamisessa ja matematiikassa. Samalla arvosanojen kehitys kulkee kuitenkin erikoiseen suuntaan. Heikot tulokset yleistyvät, mutta kiitettävien arvosanojen määrä kasvaa. Se kertoo ainoastaan yhdestä asiasta: arviointi ei ole riittävän yhtenäistä eikä riittävän tarkkaa. Kun sama osaaminen voi tarkoittaa eri kouluissa eri arvosanaa, kyse ei ole enää pelkästään pedagogiikasta, vaan se liittyy myös siihen, miten määrittelemme täällä oikeudenmukaisesti myöskin jatkomahdollisuuksia vaikkapa toisen asteen koulutukseen.

Osaamistakuun ydinajatus on selkeä: määritellään kansallisesti, mitä oppilaan pitää osata, ja varmistetaan, että nämä taidot todella saavutetaan ennen kuin siirrytään eteenpäin. Arviointi sidotaan selkeämmin oppiaineiden tavoitteisiin ja yhtenäisiin kriteereihin. Vuosiluokalta toiselle siirtymiselle asetetaan yhteiset pelisäännöt.

No, tämä ei tarkoita opettajien työn kaventamista tai mekaanista testikulttuuria. Päinvastoin tämä selkeämpi arviointikriteeristö antaa opettajille paremmat työkalut tehdä työnsä hyvin. Kun nämä kriteerit ovat selkeät, opettajan ei tarvitse arvailla tai valita esimerkiksi 25 arviointikriteeristä, miten niitä painottaa.

Tietysti tämä arviointikriteerien uudistaminen luo lisää luottamusta koko järjestelmään. Esimerkiksi toisen asteen koulutuksenjärjestäjien pitää voida luottaa siihen, että peruskoulun päättöarvosana kertoo aidosti nuoren osaamisesta. Nykytilanteessa ei näin ole.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset näkevät, että tämä osaamistakuu on yksi tärkeimmistä koulutuspoliittisista uudistuksista pitkään aikaan. Meidän mielestämme ei ole hyväksyttävää, että nuori pääsee peruskoulusta ilman riittäviä perustaitoja. Tämä vaikeuttaa

hänen polkuaan toisella asteella, ja myöskin työelämään siirtyminen vaikeutuu jopa siellä arjessa, ja elämässä pärjääminen voi olla hankalaa.

Tämä tarkoittaa sitä, että opetussuunnitelmista on uskallettava karsia epäolennaista. Kaikkea ei voi eikä tarvitse opettaa. On parempi, että oppilas oppii vähemmän asioita kunnolla kuin paljon asioita pintapuolisesti. Laatu voittaa määrän ja nimenomaan niin, että oppilas oppii oppimaan.

Arvoisa puhemies! On tärkeää tunnistaa tässä, että osaamistakuu ei tietenkään poista kaikkea vaihtelua, ei sen tarvitsekaan poistaa. Mutta se luo selkeät raamit, joiden sisällä toimitaan, ja tekee tästä arvioinnista läpinäkyvämpää ja oikeudenmukaisempaa. Samalla on hyvä pitää keskustelu avoimena myös muista keinoista parantaa oppimistuloksia. Esimerkiksi kansalliset kokeet ovat nousseet esiin keinona vahvistaa arvioinnin vertailevuutta. Vaikka niitä ei tässä vaiheessa esitetä, tätä vaihtoehtoa ei pidä sulkea pois tulevaisuudessa. Suomi on nimittäin niitä harvoja maita, joissa ei ylioppilaskoetta lukuun ottamatta mitata kansallisesti oppimisen tasoa missään koulupolun vaiheessa, vaan me luotamme ainoastaan kansainvälisiin testeihin, kuten Pisaan. Tämä on sikäli erikoista, että Pisa ei suoraan mittaa opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita vaan muita tavoitteita.

Tämä luottamus siihen, että suomalainen koulu pärjää edelleen, vaikka yhteiskunta ympärillä muuttuu, ei enää kanna, vaan meidän on kyettävä reagoimaan näihin muutoksiin. Myös koulun pitää elää ajassa, ja meidän pitää tarkastella kriittisesti, tuottaako peruskoulu tällä hetkellä niitä tuloksia, mitä se on aikaisemmin tuottanut.

Tähän lopuksi haluan sanoa vielä, että me voimme remontoida koulua miten paljon tahansa mutta me emme voi kaataa kaikkea vastuuta kouluille. Mikäli vanhemmat eivät huolehdi omaa osuuttaan kasvatustehtävästä, niin me emme tule saamaan koulujen oppimistuloksia nousuun. Tämä hallitus on jo uudistanut oppimisen tuen, luonut kännykkäkiellon kouluihin, lisännyt vuosiviikkotunteja äidinkieleen ja matematiikkaan, eli olemme tehneet useita toimenpiteitä peruskoulun vahvistamiseksi. Tähän tarvitaan oikeastaan koko yhteiskunta, jotta saamme peruskoulun takaisin sille hyvälle polulle, millä se on aikaisemmin ollut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu poissa, edustaja Sillanpää poissa, edustaja Rasinkangas poissa, edustaja Strandman poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.